

Jordbruk i Høyanger kommune, Sogn og Fjordane

Foto: Elling Mjaavatten, NIBIO

Jorda i Sogn og Fjordane

På forblåste øyer og langs skjermede fjordarmer, i dype daler og høyt til fjells ligger jordbruksareal spredt utover Sogn og Fjordane fylke. Jordsmonnstatistikken gir ny kunnskap om matjorda i dette fjord- og fjellfylket.

Jordbruksarealene i Sogn og Fjordane utgjør 540 000 dekar. Nesten all dyrka jord i fylket benyttes til dyrking av grovfôr til storfe, sau og geit. Sogn og Fjordane er det nest største «geitefylket» i Norge, etter Troms. I tillegg til husdyrproduksjoner har Sogn og Fjordane den største bringebær- og morellproduksjonen i landet.

Den gjennomsnittlige bruksstørrelsen i Sogn og Fjordane er på 147 daa mot 230 daa på landsbasis. Jordbruksarealene i Sogn og Fjordane er ofte små og ligger spredt. Gjennomsnittlig jordstykke størrelse i Sogn og Fjordane er ca. 6 daa mens den er ca. 20 daa i Østfold.

Det har blitt utført en utvalgskartlegging i Sogn og Fjordane. Den gir grunnlag for å estimere jordsmonnets egenskaper. Se forklaring i faktaboksen på side 2.

Jordkvalitet i Sogn og Fjordane

Jordkvalitet er et av temaene som framkommer av utvalgskartleggingen. Dette temaet tar hensyn til jordsmonnets egenskaper og helling på arealet. Jord som gir stabile avlinger av lokaltilpassede vekster, kommer i klassen «svært god jordkvalitet». Fungende drenering og god agronomi er en forutsetning. Utvalgskartleggingen estimerer at 18 % av dyrka jord i

Sogn og Fjordane er i denne klassen. Slik jord er det spesielt viktig å holde i produksjon.

Det er estimert at 57 % av jorda i fylket kommer i klassen «god jordkvalitet». Denne jorda har noen flere begrensninger. Mange av disse arealene egner seg likevel svært godt for grasdyrking.

Fire viktige årsaker gjør at ikke all dyrka jord i Sogn og Fjordane kommer i klassen for svært god jordkvalitet:

Også god jord gror igjen i Sogn og Fjordane. I 2016 ble det søkt om produksjonstilskudd for 30 000 dekar mindre areal enn i 2010. Foto: Eivind Solbakken, NIBIO

- 30 % av jorda har en jorddybde på mindre enn en meter.
- 24 % av jorda har organiske lag av ulik tykkelse.
- 12 % av jorda har et høyt innhold av grus og stein.
- 7 % av jorda har helling over 33 % og 19 % av jorda har mellom 20 % og 33 % helling.

Drenering

Sogn og Fjordane har store variasjoner i nedbørsmengder fra opp til 3000 millimeter per år i vest helt ned til rundt 500 millimeter årsnedbør i Lærdal og Luster. Jo mer nedbør, jo større krav settes til jordas evne til å håndtere overflødig vann. I Sogn og Fjordane har 44 % av dyrka jord dreneringsbehov fra naturens side. To tredjedeler av denne jorda har helling på under 6 % mens en tredjedel ligger i hellende eller bratt terreng. 56 % av jorda er selvdrenert.

God drenering vil bli enda viktigere enn før på grunn av klimaendringene. Foto: Eivind Solbakken, NIBIO

Dårlig drenering fører til dårlig vekst og økte problemer med ugras og plantesykdommer. Våt jord har dårlig bæreevne. Det kan føre til økt jordpakking. Dårlig drenering fører også til økt avrenning og økte utslipp av klimagasser. Kunnskap om hvor mye areal som har behov for drenering gir et bedre grunnlag for å vurdere dreneringsbehovene i fylket i framtiden.

Organisk jord

Det er en klar sammenheng mellom høye nedbørsmengder, lave temperaturer og innhold av organisk materiale i jorda. Vestlandsjord har mer organisk materiale enn den på Østlandet. I Sogn og Fjordane er

47 % av jorda på dyrka mark mineraljord med mindre enn 6 % organisk materiale. Resten av jorda er enten organisk jord eller har et høyt innhold av organisk materiale. I rapporten *Jordsmonnstatistikk Sogn og Fjordane* finnes estimerte tall for forekomst av myrjord i Sogn og Fjordane.

Kan stordrift være hovedmålsetningen i dette kulturlandskapet? Foto: Eivind Solbakken, NIBIO

Organisk materiale gir jorda mange positive egenskaper, men når innholdet blir svært høyt, fører det blant annet til dårlig bæreevne og økt fare for jordpakking. Pakking av jord med høyt innhold av organisk materiale kan føre til høye utslipp av klimagasser. Myrjord er omdiskutert i forbindelse med klimagassutslipp. Dette er aktuelle problemstillinger i Sogn og Fjordane.

Jorddata fra utvalgskartleggingen gir informasjon om jordsmonnets egenskaper på fylkes-, region- eller landsnivå. Statistikken som er utarbeidet på grunnlag av denne kartleggingen gir informasjon om utbredelsen av egenskaper ved jordsmonnet som har betydning for jordbruket. Denne kunnskapen kan benyttes for en enda bedre forvaltning av jordressursene.

HVA ER UTVALGSKARTLEGGING?

Utvalgskartlegging er en metode for å estimere utbredelsen av jordsmonnets egenskaper. I Sogn og Fjordane er kartleggingen utført på 0.9 km² store flater i et forhåndsdefinert 9x9 rutenett. Totalt er 60 flater i fylket kartlagt. Kartlagt areal er skalert opp til fylkets totale dyrka areal i Arealressurskartet AR5. Utbredelsen av jordsmonnets egenskaper er estimert ut i fra funnene på hver flate.

FORFATTER
Hege Ulfeng
¹NIBIO

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk, Sogn og Fjordane” finner du her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2448991>

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk Norge” finnes her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2484038>